

Vụ án Lê chi viên

Đại Việt Sử Ký Toàn Thư - Quyển Bản Kỷ Toàn Thư 11: Thái Tông Văn Hoàng Đế Lê Nguyên Long - Sử thần Ngô Sĩ Liên chép:

Nhâm Tuất, [Đại Bảo] năm thứ 3 [1442], (Minh Chính Thống năm thứ 7). Mùa xuân, tháng giêng, làm cung điện mới.

...

Mùa thu, tháng 7, ngày 20, Hoàng tử Tư Thành sinh.

Ngày 27, vua đi tuần về miền đông, duyệt quân ở thành Chí Linh. Nguyễn Trãi mời vua ngự chùa Côn Sơn ở hương của Trãi

...

Tháng 8, ngày mồng 4, vua về đến vườn Vải huyện Gia Định, bỗng bị bạo bệnh rồi băng.

Trước đây, vua thích vợ của Thừa chỉ Nguyễn Trãi là Nguyễn Thị Lộ, người rất đẹp, văn chương rất hay, gọi vào cung phong làm Lễ nghi học sĩ, ngày đêm hầu bên cạnh. Đến khi đi tuần miền đông, xa giá về tới vườn Vải, xã Đại Lại, ven sông Thiên Đức, vua thức suốt đêm với Nguyễn Thị Lộ rồi băng, các quan bí mật đưa về.

Ngày mồng 6 về tới kinh, nửa đêm đem vào cung rồi mới phát táng. Mọi người đều nói là Nguyễn Thị Lộ giết vua.

...

Ngày 16, giết Hành khiển Nguyễn Trãi và vợ là Nguyễn Thị Lộ, bắt tội đến ba họ.

Trước đây, Nguyễn Thị Lộ ra vào cung cấm, Thái Tông trông thấy rất ưa, liền cột nhà với thị. Đến đây, vua đi tuần về miền đông, đến chơi nhà Trãi rồi bị bạo bệnh mà mất, cho nên Trãi bị tội ấy.

...

Vụ án Lê Chi Viên (Vườn Vải): Thừa chỉ Nguyễn Trãi toàn bộ gia quyến bị tru di tam tộc (giết 3 họ: họ cha, họ mẹ và họ vợ).

Phải đến năm 1464, vua Lê Thánh Tông (1460-1497) mới chính thức minh oan cho Nguyễn Trãi, ca ngợi "Ức Trai tâm thượng quang Khuê tảo" (tâm lòng Ức Trai sáng như sao Khuê), truy tặng tước Tán Trù bá, ban cho con là Anh Vũ chức huyện quan, năm 1467 ra lệnh sưu tầm di cảo thơ văn Nguyễn Trãi. Chưa rõ vì những uẩn khúc gì mà một vị vua được coi là anh minh và quyết đoán như Lê Thánh Tông đã minh oan cho Nguyễn Trãi, một đại công thần sáng lập vương triều Lê, một người đã cùng với vợ là Nguyễn Thị Lộ ra sức che chở cho mẹ con nhà vua lúc gian nan thừa hàn vi, mà chỉ truy tặng tước bá, thấp hơn tước hầu vốn được Lê Thái Tổ ban phong. Còn Lễ nghi học sĩ Nguyễn Thị Lộ cũng không thấy nhắc đến. Và nỗi oan bà đã kéo dài gần 600 năm.

Tông tích Nguyễn Thị Lộ (1390-1442)

Nguyễn Thị Lộ vốn là con nhà có học thức, quê làng Hải Triều, một làng làm chiếu có tiếng, nay thuộc xã Phạm Lễ xưa thuộc huyện Ngự Thiên, (Thái Bình).

Tương truyền, năm 1406, khi Nguyễn Trãi (26 tuổi) đang làm quan nhà Hồ, gặp Thị Lộ (16 tuổi) ở Vũ Lăng, thấy xinh đẹp, liền ứng khẩu: <http://anonymous.online....vien/viewpoem.php?ID=3443>

À ở đâu mà bán chiếu gon

Chẳng hay chiếu ấy hết hay còn

Xuân thu phỏng độ bao nhiêu tuổi

Đã có chồng chưa, được mấy con? Thị Lộ cũng ứng khẩu đáp lại:

Tôi ở Tây Hồ bán chiếu gòn

Can chi ông hỏi hết hay còn?

Xuân thu phỏng độ trăng tròn lẻ

Chồng còn chưa có, có chi con!

Nguyễn Trãi yêu vì tài nên lấy làm thiếp. Thị Lộ không có con với Nguyễn Trãi, xin cháu của Ngô Tử là Ngô Chi Lan làm con nuôi. Ngô Chi Lan đổi tên là Nguyễn Hà Huệ, sau làm Lễ Nghi học sĩ trong cung Lê Thánh Tông, chồng là Phù Thúc Hoàn, làm Bác sĩ giảng kinh sử Quốc Tử Giám.

Nguyên nhân sâu xa vụ án Lê Chi viên

Truyền thuyết kể rằng:

Trong số năm bà vợ của Thái Tông, có bà phi Nguyễn Thị Anh sinh ra Băng Cơ được phong làm thái tử. Bà phi Ngô Thị Ngọc Dao (con gái của Ngô Tử) đang có mang, chiêm bao thấy Ngọc Hoàng sai một vị tiên xuống đầu thai vào mình. Thị Anh sợ rằng một khi bà Ngọc Dao sinh quý tử, sẽ chiếm ngôi thái tử của Băng Cơ, nên vu cho Ngọc Dao dính líu đến một việc bùa ngãi, xui vua Thái Tông khép Ngọc Dao vào tội "bị voi dầy".

Nguyễn Trãi bảo Thị Lộ khuyên Thái Tông đừng nghe lời xúc xiểm mà làm việc thất đức. Vua đồng ý, cho phép Thị Lộ đem Ngọc Dao giấu ở chùa Huy Văn. Vài tháng sau, bà Ngọc Dao sinh ra một người con trai, vua đặt tên là Tư Thành (vua Lê Thánh Tông sau này). Để tránh khỏi Nguyễn Thị Anh mưu hại, Nguyễn Trãi đưa hai mẹ con bà Ngọc Dao ra An-bang (Quảng-ninh ngày nay).

Từ đây bà Nguyễn Thị Anh thâm thù Nguyễn Trãi và Thị Lộ. Vừa xảy ra vụ Thái Tông đột ngột mất ở Lê Chi viên, Băng Cơ mới 2 tuổi, nối ngôi (tức là Lê Nhân Tông), Thị Anh được ngồi sau rèm nhiếp chính, liền hòa với bọn gian thần ra lệnh tra tấn Thị Lộ cực kỳ dã man. Thị Lộ phải nhìn nhận đã cùng Nguyễn Trãi âm mưu giết vua. Cả hai cùng thân thuộc bị trăm quyết.

Vậy là vô tình Thừa chỉ Nguyễn Trãi và Nguyễn Thị Lộ đã vô tình bị vướng vào một âm mưu tranh quyền đoạt vị nơi hậu cung và trở thành vật thí mạng.

Trích Từ: **Đại Việt Sử Ký Toàn Thư – Ngô Sĩ Liên**